

finanšu pratība uzņēmējdarbībā

tiešsaistes seminārs, Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra

esmu **Alina Zela**
@alina.zela
alinazela@alinazela.lv

personīgo finanšu
mentore, CFEI

apmācību autore

neatkarīgā investore

uzņēmēja

#ceļāuzfinansiālonēatkarību
idejas autore

divi uzņēmumi:

zings - papīra konstruktora

ražošana

tiešsaistes apmācības -

#ceļāuzfinansiālonēatkarību

kā jūs saprotat, kas
ir finanšu pratība?

**un kas ir finanšu pratība
uzņēmējdarbībā?**

FINANŠU PRATĪBAS PAMATELEMENTI

peļnīt

**FINANŠU PRATĪBAS
PAMATELEMENTI**

uzkrāt

**FINANŠU PRATĪBAS
PAMATELEMENTI**

palielināt
ieguldīt

**FINANŠU PRATĪBAS
PAMATELEMENTI**

aizsargāt

FINANŠU PRATĪBAS PAMATELEMENTI

tērēt

**FINANŠU PRATĪBAS
PAMATELEMENTI**

aizņemties

kāpēc finanšu pratība ir svarīga uzņēmumu īpašniekiem?

pārvaldot finanses, jūs varat pieņemt labākus lēmumus un gūt priekšrocības, konkurējot ar citiem uzņēmumiem.

ko nozīmē
finanšu
pārvaldīšana?

t a g a d n e s u n
n ā k o t n e s
n a u d a s
p ā r v a l d ī š a n a

no budžeta veidošanas līdz finanšu plānošanai

uzņēmumu īpašnieki var izmantot finanšu pratību, lai pieņemtu labākus lēmumus par savu naudu un plānotu drošāku finanšu nākotni. sapratne ar līdzekļiem nodrošina arī finanšu stabilitāti, ļaujot uzņēmumu īpašniekiem plānot un būt soli priekšā saviem konkurentiem.

KĀ TU RAKSTUROTU SAVA UZŅĒMUMA FINANSES ŠOBRĪD?

zinu "vēja virzienu" un
pielāgoju vai kur zāķis
izlec, tur arī situ?

PAMATPRINCIPS

zināt savus ciparus

svarīga ir stingra izpratne par visiem
uzņēmuma finanšu aspektiem, sākot no
naudas plūsmas līdz nodokļiem

- ienākumi
- obligātās izmaksas

pašizmaksa, nodokļi

- biznesa attīstības izmaksas
tirgus iekarošana, optimizācija, mārketingu un
zīmolvēdība, darbinieki, uc
- reprezentējošas izmaksas
- uzkrājumi

NAUDAS PĀRVALDĪŠANAS IEGUVUMS

redzēt, kur nauda tika
"izmesta" un redzēt
biznesa merogošanas
vai investīciju iespējas

**1. solis ir pārzināt
sava uzņēmuma
finanšu rādītāju**

uzņēmuma bilance

peļņas aprēķins

naudas plūsmas pārskats

uzņēmuma bilance

mazā un vidējā uzņēmuma bilance ir vienkārši **aktīvu** un **saistību** saraksts, kas parāda jūsu uzņēmuma neto vērtību.

aktīvi var ietvert skaidru naudu, krājumus, debitoru parādus, ēkas, iekārtas un ražošanas aprīkojumus. tas ir tas, ko jūs iegūtu, ja izpārdotu visas sava uzņēmuma daļas,

saistības ietver visus neapmaksātos rēķinus, algas, kredītkaršu un aizdevuma parādus un visas citas summas, kas būtu jāmaksā, ja likvidētu savu uzņēmumu.

mazajiem un vidējiem uzņēmumiem katru mēnesi jāatjaunina sava bilance, lai viņi zinātu, kāda ir uzņēmuma vērtība.

ienākumu pārskats

ienākumu pārskats parāda jūsu uzņēmuma darbības rezultātus, parasti katru mēnesi. tajā ir uzskaitīti ieņēmumi un izmaksas, bruto peļņa, pārdošanas un administratīvie izdevumi, citi ienākumi un izmaksas, samaksātie nodokļi un tīrā peļņa par periodu, uz kuru tas attiecas.

peļņas un zaudējumu (PZ) pārskats, tas norāda jums (un citiem) jūsu veiktspēju pagājušajā mēnesī, ceturksnī vai gadā un parāda jūsu veiktspēju katrā no šīm konkrētajām jomām. daudziem mazo un vidējo uzņēmumu īpašniekiem ikmēneša (vai pat iknedēļas) PZ ir ļoti svarīgs, lai nodrošinātu vēlamo finanšu virzienu

naudas plūsmas pārskats

naudas plūsmas pārskats parāda, ko jūs maksājāt, kad to samaksājāt, ko paņēmat un kad to paņēmat. tas arī parāda, kas būs jāmaksā noteiktos datumos vai mēnešos un plānot finansiālo slodzi konkrētajos mēnešos.

šis ir būtisks rīks, jo tas var parādīt, ka, lai gan uzņēmums varētu būt ļoti ienesīgs uz papīra, dažos mēnešos var rasties problēmas ar rēķinu apmaksu, pamatojoties uz to, kad klienti maksā un kad ir jāmaksā rēķini.

būtisks uzņēmējdarbības finanšu
pratības aspekts ir uzņēmuma galveno
finanšu rādītāju pārzināšana.

- attiecību pret pašu kapitālu, kas
mēra, cik liels parāds ir uzņēmumam
salīdzinājumā ar tā pašu kapitālu
- bruto peļņu, kas mēra, cik lielu peļņu
uzņēmums gūst pēc pārdoto preču
izmaksu uzskaites.

kredīta atmaksas iespējas un kredītvēsture

informācija par uzņēmuma kredītvēsturi, tostarp jebkādiem kavētiem maksājumiem vai kredītu saistību nepildīšanu un naudas pieejamība kredīta segšanai. pamatmērķis ir noteikt uzņēmuma risku neatmaksāt kredītu.

ROI

vēl viens svarīgs rādītājs uzņēmumiem ir ROI (ieguldījumu atdeve). rādītājs mēra rentabilitāti, salīdzinot ieguldīto naudas summu ar nopelnīto. izprotot ROI var labāk novērtēt, vai uzņēmumam ir vērts veikt ieguldījumu.

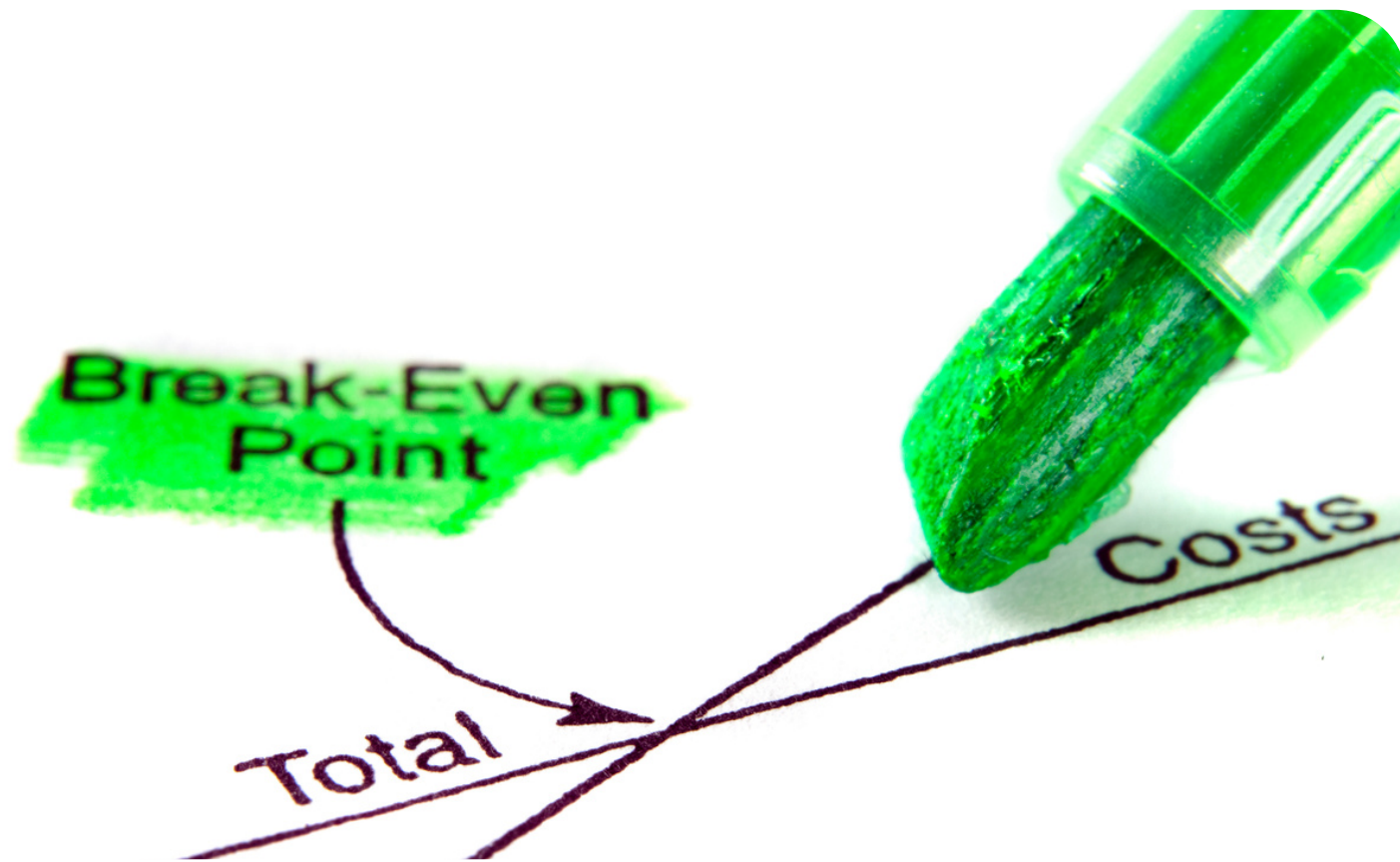
IZPRATNE PAR NAUDAS PLŪSMU

naudas plūsma ir naudas
kustība uz uzņēmumu un
no tā

NODOKĻI UN TO IETEKME UZ UZŅĒMĒJDARBĪBU

bezzaudējuma punkts

bezzaudējuma punkts ir punkts, kad izmaksas un ieņēmumi ir vienādi. analīze palīdz noskaidrot, cik daudz naudas būs jāiztērē, pirms tiks gūta peļņa.

aizdevums

labi vai slikti

viss būs atkarīgs
no mērķa. dažreiz
pašu kapitāls
neļauj mērogot
uzņēmējdarbību un
atklāt jaunu tirgu

uzņēmējdarbības rādītāji

debt/equity (parāds pret pašu kapitālu)

parāda/kapitāla rādītājs, jeb seguma koeficients atspoguļo uzņēmuma finansiālo stabilitāti un parāda aizņemto līdzekļu īpatsvaru pret pašu kapitālu. tāpat parāda cik lielas ir uzņēmuma parādsaistības pret uzņēmuma pašu kapitālu.

debt to equity tiek aprēķināts:

visas uzņēmuma kredītsaistības (ilgtermiņa saistības+īstermiņa saistības+cita veida saistības) jādala ar uzņēmuma pašu kapitālu.

parāds/kapitāls = 0,6 var uzskatīt par normālu.

tomēr, ir svarīgi ņemt vērā uzņēmuma nozari.

likviditātes rādītāji (Liquidity Ratio)

par uzņēmuma maksāspēju var spriest pēc uzņēmuma likviditātes rādītājiem. likviditātes rādītāji parāda, vai uzņēmumam pietiek naudas sava darba uzturēšanai un cik viegli tam ir nomaksāt saistības.

QUICK RATIO - STEIDZAMA LIKVIDITĀTE

viskonservatīvāko novērtējumu sniedz steidzamas likviditātes koeficients, jo tiek ņemti vērā ātri realizējamie aktīvi (nauda, ieguldījumi, debitoru parādi).

tiek aprēķināts sekojoši:

steidzama likviditāte = (nauda un ekvivalenti + īstermiņa ieguldījumi + debitoru parādi) / īstermiņa saistības.

likviditātes rādītāji (Liquidity Ratio)

CURRENT RATIO - TEKOŠĀ LIKVIDITĀTE

rādītājs **current ratio** - tekošā likviditāte ņem vērā grūtāk pārdodamos aktīvus un ietver noliktavas krājumus. aprēķināt šādi:

tekošā likviditāte = apgrozāmie līdzekļi/īstermiņa saistības

likviditātes rādītāji (Liquidity Ratio)

TEKOŠĀS UN STEIDZAMĀS LIKVIDITĀTES ANALĪZE

steidzamā likviditāte (quick ratio) ≥ 1 un tekošā likviditāte (current ratio) ≥ 2 tiek uzskatīti par normālu.

ja likviditātes koeficientu vērtības ir zemākas, tad uzņēmumam var pietrūkt līdzekļu, lai veiktu pamatdarbības, kas uzturēs uzņēmumu pie dzīvotspējas. tekošo un steidzamo likviditāti ir jāvērtē kopā ar finanšu plūsmu.

Financial Strength

 8/10

Name	Current	Vs Industry	Vs History
Cash-To-Debt	 1.36		
Equity-to-Asset	 0.68		
Debt-to-Equity	 0.22		
Debt-to-EBITDA	 0.75		
Interest Coverage	 43.82		
Piotroski F-Score	 4/9		
Altman Z-Score	 8.76		
Beneish M-Score	 -3.34		
WACC vs ROIC			

Liquidity Ratio

Name		Current	Vs Industry	Vs History
Current Ratio		2.07		
Quick Ratio		2.07		
Cash Ratio		1.48		
Days Sales Outstanding		36.49		
Days Payable		56.98		

pārdošanas rentabilitātes rādītāji

rentabilitātes aprēķināšanai var izmantot dažādus peļņas rādītājus, kas izskaidro dažādas pārdošanas rentabilitātes variācijas:

- pārdošanas rentabilitāte pēc bruto peļņas – **gross profit margin**.
- pārdošanas rentabilitāte, pamatojoties uz pamatdarbības peļņu – **operating margin**.
- pārdošanas atdeve, pamatojoties uz tīro peļņu **neto profit margin**.

pārdošanas rentabilitātes rādītāji

pārdošanas rentabilitāti aprēķina šādi:

- bruto rentabilitāte = $(\text{Pārdošanas ieņēmumi} - \text{pārdoto preču izmaksas/ieņēmumi}) \times 100\%$
- pamatdarbības rentabilitāte = $(\text{pamatdarbības peļņa/ieņēmumi}) \times 100\%$
- neto rentabilitāte = $(\text{tīrā peļņa/ieņēmumi}) \times 100\%$

bruto rentabilitāte atspoguļo pārdošanas rentabilitāti. bruto rentabilitātes pieaugums parasti nozīmē, ka uzņēmums ir kļuvis efektīvāks pārdošanas pārvaldībā. bet! bruto peļņas palielinājums var nozīmēt arī to, ka uzņēmuma izejmateriāli ir samazinājušies (izmaksas cena ir samazinājusies) vai preču cena ir palielinājusies.

pamatdarbības rentabilitāte atspoguļo to, cik efektīvi uzņēmums pārvalda savas uzņēmējdarbības izmaksas.

neto rentabilitāte atspoguļo visa uzņēmuma pārdošanas rentabilitāti. visi izdevumi un nodokļi jau ir ņemti vērā.

ROA (return on assets) aktīvu rentabilitāte

ROA (return on assets) parāda uzņēmuma spēju efektīvi izmantot savus aktīvus peļņas gūšanai.

koeficients atspoguļo vidējo saņemto atdevi no visiem kapitāla avotiem – pašu un aizņemtā. tiek izteikts procentos un aprēķināts šādi:

$$\text{ROA} = (\text{tīrie ienākumi} / \text{kopējie aktīvi}) \times 100$$

ROE (return on equity) pašu kapitāla rentabilitāte

atšķirībā no visu aktīvu rentabilitātes (ROA), ROE raksturo nevis visa uzņēmuma kapitāla, bet tikai uzņēmuma pašu kapitāla izmantošanas efektivitāti. **aprēķina šādi:**

$$\text{ROE} = (\text{neto ienākumi} / \text{pašu kapitāls}) \times 100$$

ROE ir likme, ar kādu uzņēmumā strādā akcionāru līdzekļi.

ja ROE ir 130%, tas nozīmē, ka par katru akcionāru ieguldīto dolāru uzņēmums radīja 1.30 dolāru neto ienākumu.

ROI (Return On Investment) ieguldījumu atdeve

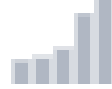

ieguldījumu atdeves rādītājs ROI (return on investment) ir finanšu rādītājs, kas raksturo investīciju ieguldījumu ienesīgumu. tiek aprēķināts šādi:

$$\text{ROI} = ((\text{ieguldījuma atdeve} - \text{ieguldījuma vērtība}) / \text{iegādes izmaksas}) * 100\%$$

ROI atspoguļo to, cik efektīvi uzņēmums izmanto ieguldītos līdzekļus. ja rādītājs ir virs 100%, tas norāda uz ieguldījumu ienesīgumu, un, ja tas ir zem 100%, tas norāda uz neefektivitāti. tāpat, ja uzņēmums pēdējā laikā ir ieguldījis lielus līdzekļus jauna produkta radīšanā, vai arī virza līdzekļus r&d (research and development) un ilgstoši no tā negūst ieņēmumu palielināšanos, tas var nozīmēt, ka uzņēmums izmanto ieguldītos līdzekļus neefektīvi.

Profitability Rank

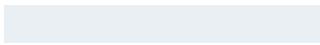
 10/10

Name	Current	Vs Industry	Vs History
Gross Margin %	 43.18		
Operating Margin %	 29.16		
Net Margin %	 24.49		
ROE %	 159.83		
ROA %	 27.44		
ROIC %	 31.31		
ROC (Joel Greenblatt) %	 276.8		
ROCE %	 54.87		
Years of Profitability over Past 10-Year	10		

Profitability Rank

8/10

Name	Current	Vs Industry	Vs History
Gross Margin %	 38.34		
Operating Margin %	 -3.9		
Net Margin %	 -5.06		
ROE %	 -2.84		
ROA %	 -1.61		
ROIC %	 -1.56		
ROC (Joel Greenblatt) %	 -3.25		
ROCE %	 -1.67		
Years of Profitability over Past 10-Year	10		

naudas plūsma

How Intel Corp (INTC) Makes Its Money

Income Statement Breakdown FY 2022

Latest

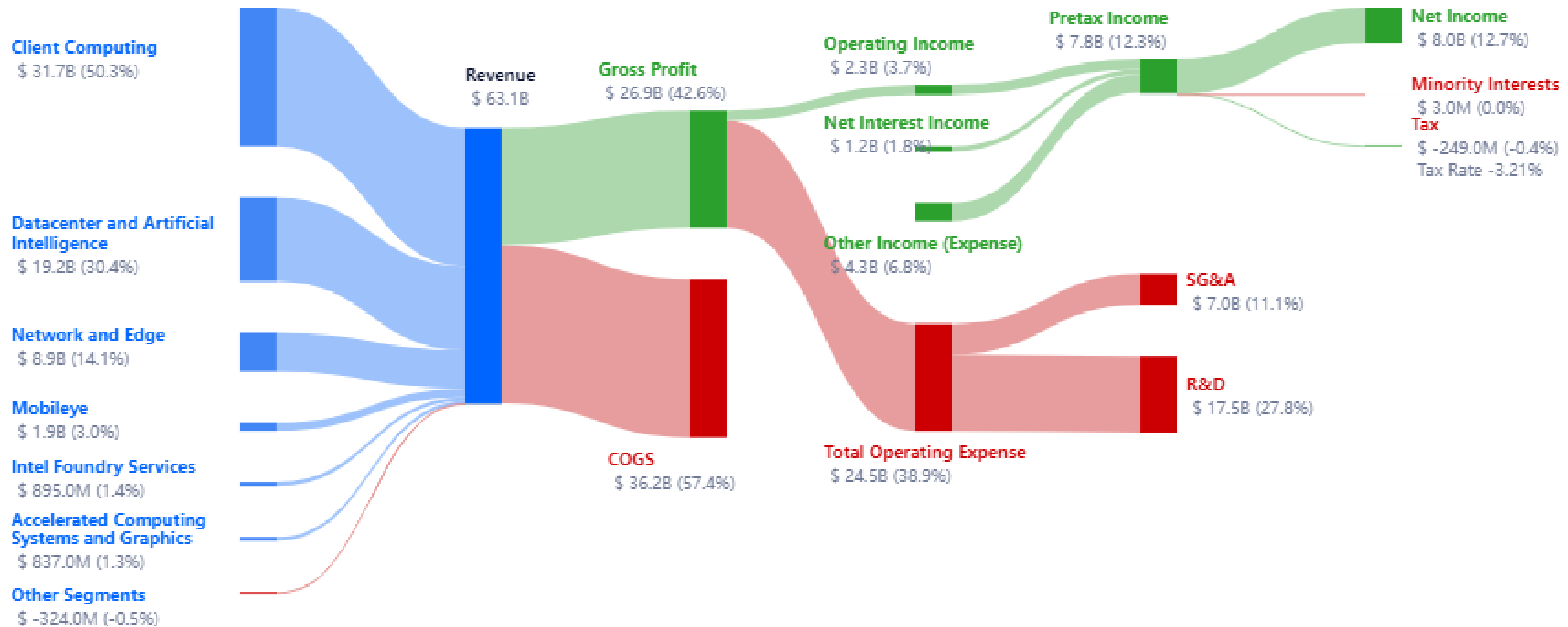

Annual

Quarterly

Intel Corp

How NVIDIA Corp (NVDA) Makes Its Money

Income Statement Breakdown FY 2023

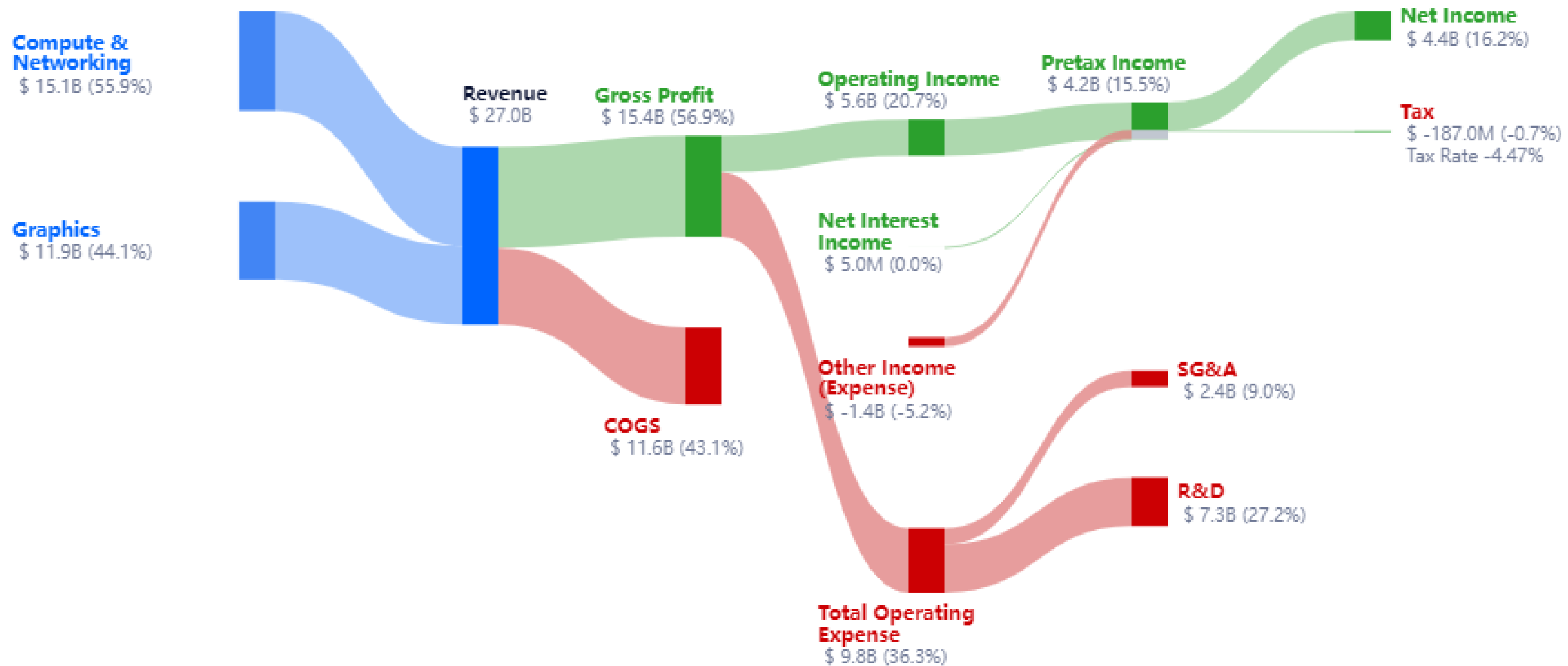
Latest

Annual

Quarterly

NVIDIA Corp

How Amazon.com Inc (AMZN) Makes Its Money

Income Statement Breakdown FY 2022

Latest

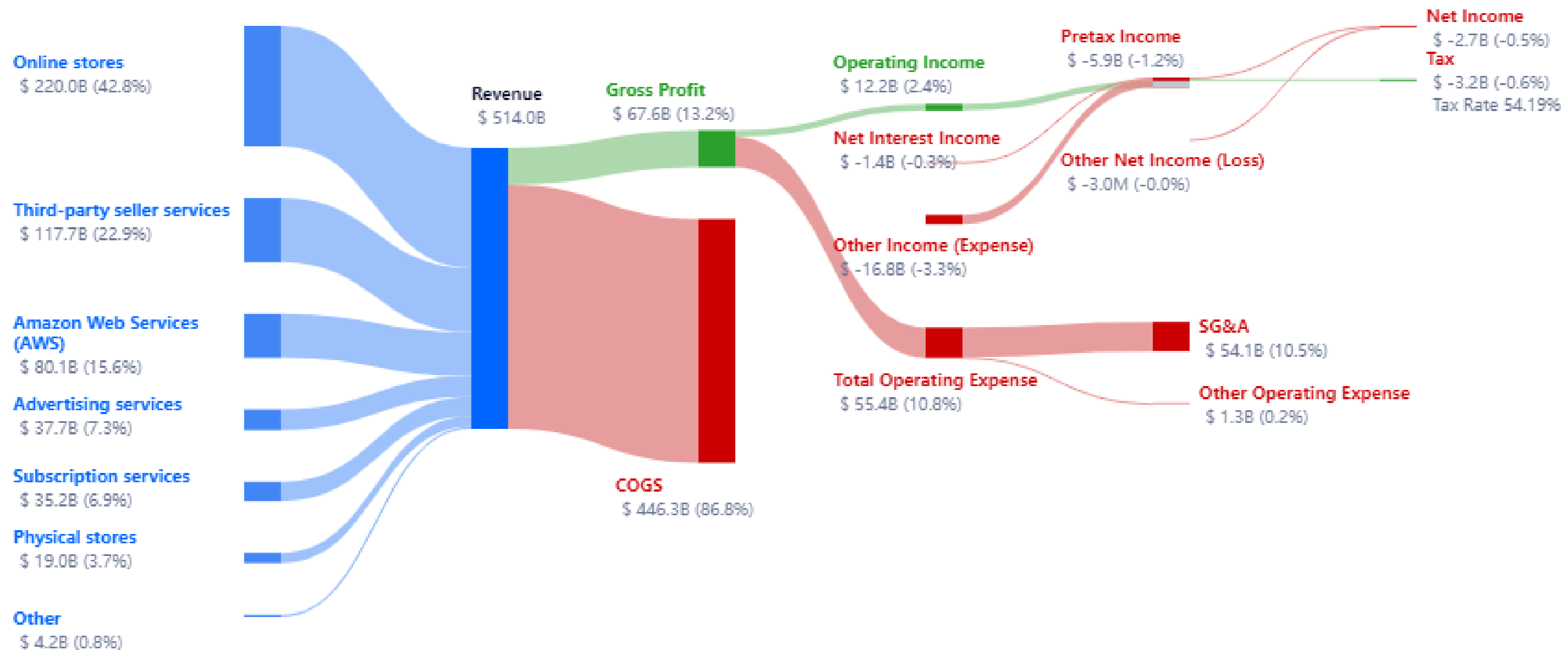

Annual

Quarterly

Amazon.com Inc

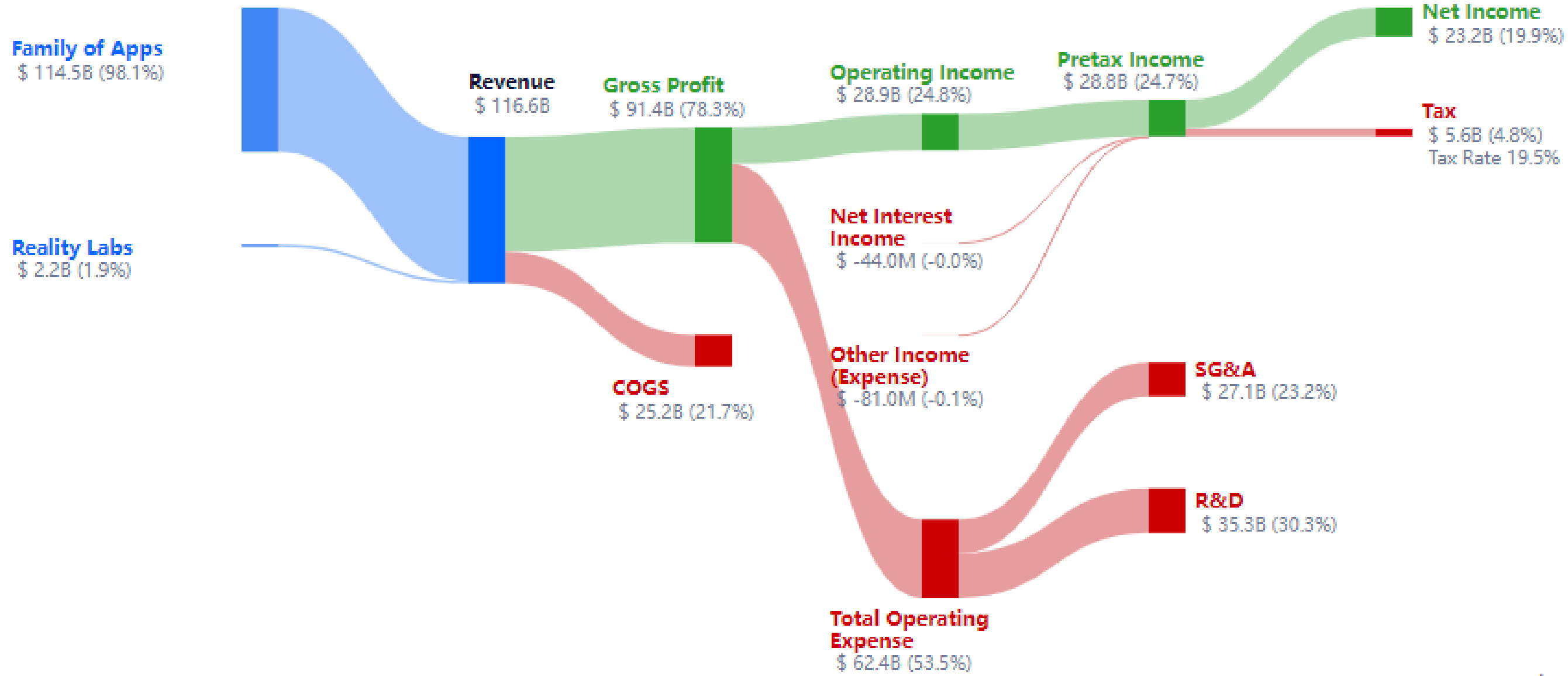
How Meta Platforms Inc (META) Makes Its Money

Income Statement Breakdown FY 2022

Latest ▼

Annual

Quarterly

How Bed Bath & Beyond Inc (MEX:BBBY) Makes Its Money

Income Statement Breakdown FY 2022

Latest

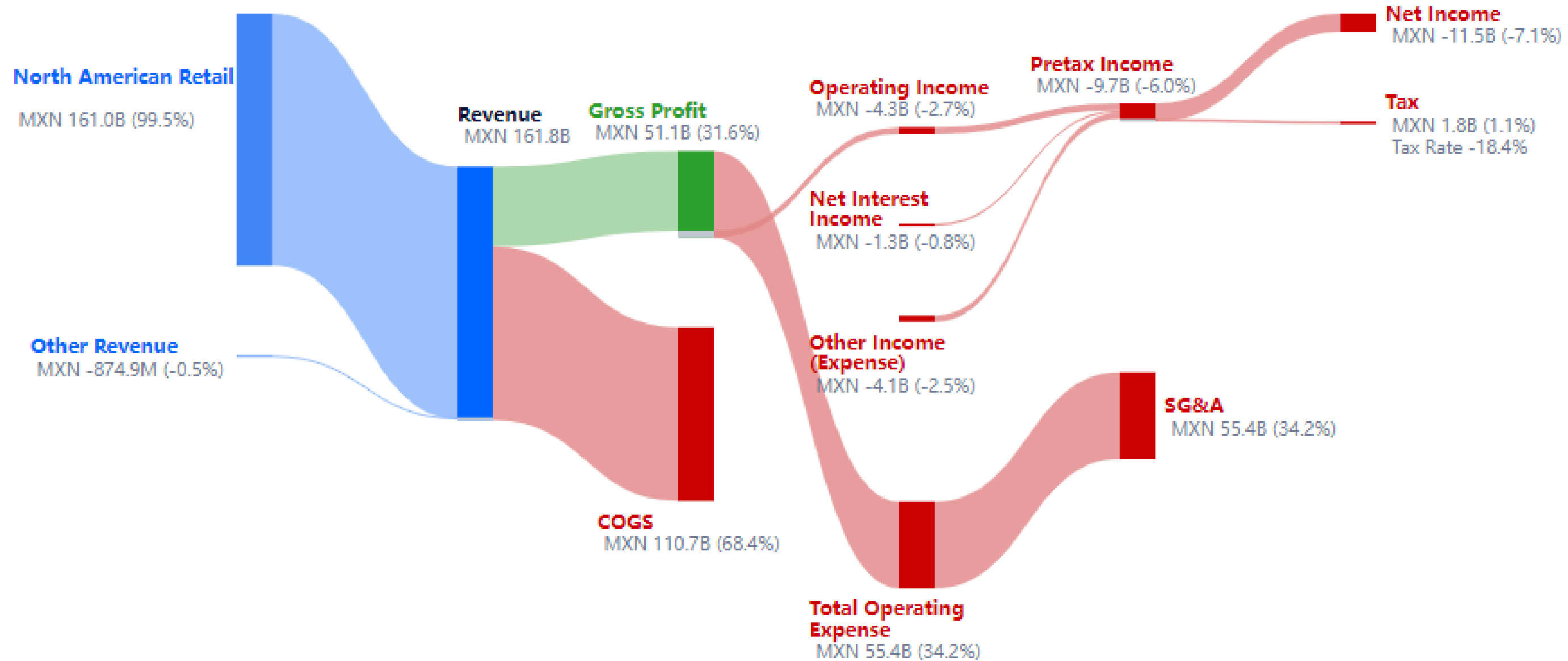

Annual

Quarterly

Bed Bath & Beyond Inc

makroekonomikas rādītāji

- **bāzes likmes**
- **inflācija arī ražošanas inflācija**
- **patērētāju pārlicība**
- **patērētāju uzkrājumi**
- **patērētāju aizdevumi**
- **PMI**
- **maksātnespējas**
- **darba spēks**
- **un citi**

<https://tradingeconomics.com/euro-area/indicators>

finanšu pratība uzņēmējdarbībā ir prasmes pārvaldīt tagadnes un nākotnes naudu, sapratne par esošiem cipariem, "sentimenta" pārzināšana, lai pieņemtu izdevīgāko finanšu lēmumu

**investēšana un kapitāla
piesaistīšana uzņēmējdarbībā
paredz tādu pašu principu kā
personīgajās finansēs**

sākumā mājasdarbs un pēc tam rīcības

uzņēmējdarbības ienākumos ir jābūt ierēķinātām R&D izmaksām

pārskati pašizmaksu

**jārūpējas par ienākumu
diversificēšanu - neliec visas
likmes uz vienu tirgu.**

**meklē iespējas atklāt jaunu
tirgu vai izveidot "side"
produktu/pakalpojumu**

**investēt var ne tikai, lai
palielinātu apgrozījumu, bet arī,
lai optimizētu izmaksas**

**investīcijas iekārtās,
darbiniekos, tehnoloģijās**

**investēt var ne tikai, lai
palielinātu apgrozījumu, bet arī,
lai optimizētu izmaksas**

**investīcijas iekārtās,
darbiniekos, tehnoloģijās**

**peļņas palielināšana +
izmaksu optimizēšana**

**ja tev ir savs
uzņēmums - apsveicu!
tava riska tolerance jau
ir augstāka par vidējo!**

**risks nekad nebūs
vienāds ar 0, bet var
veikt darbības, lai to
mazinātu**

**zini, analizē, izproti,
aprēķini, modelē un
uzdrošini!**

**finanšu pratība ir
dzīvesveids, kas
ļauj īstenot
vēlamo scenāriju**

Alina Zela, @alina.zela, alinazela@alinazela.lv

noderīgi resursi:

- **akciju tirgū esošo uzņēmumu finanšu rādītāji: gurufocus, simplywall.st, finviz.com, google finance, marketwatch, yahoo finance**
- **makroekonomikas rādītāji: tradingeconomics.com**
- **finanšu pratība uzņēmējdarbībā:**
- **PDF:**
https://www.sba.gov/sites/default/files/files/PARTICIPANT_GUIDE_FINANCIAL_MANAGEMENT.pdf
- **tiešsaistes apmācības: <https://www.linkedin.com/learning/finance-essentials-for-small-business/five-characteristics-of-businesses-that-fail>**
- **tīmekļa materiāls: <https://www.annuity.org/financial-literacy/>**

grāmatu saraksts par finanšu pratību un ilgtermiņa investīcijām:

ekonomika, tirgus cikli un makro analīze:

- **economics: the user's guide. Ha-Joon Chang****mastering the market cycle: getting the odds on your side. Howard Marks**

investēšanas psiholoģija:

- **best of the psychology of investing: the psychology of money. Morgan Housel**

futuroloģija, nākotnes nozares un pieauguma stratēģija:

- **21 lessons for 21st century. Yuval Noah Harrari**

indekss investēšana:

- **the little book of common sense investing: the only way to guarantee your fair share on stock market returns. John Bogle**

value investing un fundamentālā analīze:

- **the intelligent investor: the definitive book on value investing. Benjamin Grem**

kad pirkt un kad pārdot:

- **one up on wall street: how to use what you already know to make money in the market. Peter Lynch**